

פרוטוקול מס' 461

מישיבת ועדת העבודה
מיום ו', י"ד באדר תשל"ז - 4.3.1977, שעה 8.30

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

ש. ארבלי-אלמוזלינו - היו"ר
י. ז. אמיר
י. דרניצקי (יודין)
מ. דרובלס
מ. ורטמן
ה. זיידל
י. לקט

מוזמנים:

י. ברק - משרד העבודה
י. כפלאוי - משרד העבודה
י. ערד - המוסד לביטוח לאומי

מזכיר הוועדה: י. נוריאל

רשמה: א. עצמון

- סדר היום: (1) חוק שירות התעסוקה (תיקון מס' 5), תשל"ז-1977.
(2) מסקנות ועדת העבודה בנושא: רבבות שכירים בעלי שכר נמוך
נכנסים למעגל של נזקקים להשלמת שכרם מהסעד.
(3) חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 26), תשל"ז-1977.
(4) חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 27), תשל"ז-1977.

1325

(נגן בן) ביום 16.3.77

אני פותחת את הישיבה.

היו"ר ש. ארבלי:

חוק שירות התעסוקה (תיקון מס' 5), תשל"ז-1977

זו הצעה שהועלתה ע"י חה"כ י. דרניצקי - יודין ועברה קריאה ראשונה בכנסת. אנחנו רוצים לאשר אותה ולהכין אותה לקריאה שניה ושלישית בכנסת.

סעיף 1:

במקום סעיף 77 לחוק שירות התעסוקה, חשי"ט-1959 (להלן החוק העיקרי), יבוא: 77. מעביד או מי שזקוק לעובד שעבר על הוראה מהוראות הפרק השני, דינו קנס שלוש אלפים ושבע מאות וחמישים לירות בשל כל אדם שלגביו נעברה העבירה; היתה העבירה בשל קבלת אדם לעבודה או אי-קבלתו, דינו - שש אלפים לירות בשל כל אדם כאמור וקנס נוסף מאתיים וחמישים לירות לכל יום שבו העביד עובד חוץ הפרת הוראה כאמור.

סעיף 2:

בסעיף 80 לחוק העיקרי, פסקה (2) - תימחק ופסקה (3) תסומן (2).

י. כפלאוי:

זאת מכיון שעושים סעיף כללי על כל פרק 2 והעבירות האלה נמצאות בפרק 2 לכן

ההוראה הזאת מבוטלת.

היו"ר ש. ארבלי:

הוחלט: לאשר סעיפים 1 ו-2. נביא את החוק הזה לכנסת לקריאה שניה ושלישית.

י. דרניצקי (יודין):

אני רוצה להודות ליושבת-ראש הוועדה ולחברי הוועדה שנתנו יד לתיקון חשוב זה. במיוחד למר ברק על עזרתו ועצתו וכן למר כפלאוי.

היו"ר ש. ארבלי:

נקווה שהצעת החוק הזאת תהיה מרתיעה.

מסקנות ועדת העבודה של הכנסת בנושא:

רבבות שכירים בעלי שכר נמוך נכבטים למעגל של נזקקים להשלמת שכרם מהסעד

יש פה טיוטה שדרושה שיפוץ ונתחיל לקרוא אותה.

י. נוריאל:

נספחים לטיוטה הזאת הם על סמך נספחים שקבלנו בעבר. עכשיו מצטרפים למסמכים האלה

נתונים חדשים.

היו"ר ש. ארבלי:

השאלה אם הנתונים האלה ישנו את המסקנות או לא?

י. נוריאל:

כמעט ולא. (קורא את המסקנות של הוועדה).

י. ז'אמיר:

אולי כדאי לציין את ההבדל בין המשרדים השונים בנוגע לנתונים שקבלנו. צריך

לכתוב שאין אחידות.

לכל משרד יש הגדרה אחרת לגבי שכר מינימום.

היו"ר ש. ארבל:

צריך לכתוב לאור האמור לעיל ולא למונח. הרי אנחנו לא מפרטים את ההערכות אלא

מ. ורטמן:

רק קבענו שיש הערכות.

כל הפיסקה הזאת איננה מוסיפה ואיננה גורעת.

היו"ר ש. ארבל:

היא כן מוסיפה.

י. ז"א. אמיר:

זה ימצא את ביטויו במקום אחר. כאן זה מיותר. נכתוב: על אף ההערכות השונות

היו"ר ש. ארבל:

שהובאו בפני הוועדה החליטה הוועדה לגבש מסקנות במגמה לתרום את חלקה לפתרון הבעיה. את המילים: שעובדתית אין לה עוררין - אני מציעה לכתוק.

או שאפשר לכתוב: על אף ההערכות השונות שהובאו בפני הוועדה החליטה הוועדה לקיים דיון מקיף ולגבש עמדה אחידה בנושא ולהצביע על פתרונות לבעיה וזאת כדי למנוע את התופעה הקיימת שישנם רבבות שכירים הזכאים להשלמה מהסעד.

אני מציע להוציא את הפיסקה הזאת כבאן ולכתוב אותה בסוף.

מ. ורטמן:

בסדר - אבל ננסה את הפיסקה הזאת כפי שהצעת.

היו"ר ש. ארבל:

במקום סעיף 1 האמור פה אני מציעה נוסח אחר שאומר: (1) נמסר ע"י נציגי ההסתדרות כי ב-1974 נחתם הסכם נוסף על שכר מינימום בסכום 625 ל"י לחודש והפעם הוצמד להעלאות בחוספת היוקר. בשנת 1976 נחתם הסכם אחרון על שכר מינימום בסכום של 1,000 ל"י לחודש והוצמד לחוספת היוקר. נודע בהסכם כי בינואר 1977 תהיה תוספת של 60 ל"י ביחד 1050 ל"י. כיום הסכום הוא 1,285.32 - סכום זה כולל תוספות היוקר של אוקטובר 1976.

פה אני מציעה שנוסיף: לפי הנתונים של המוסד לביטוח לאומי שקבלנו כתוב: השכר הממוצע למשרת שכיר, שכר מינימום במשק, מכסה סעד והכנסה קובעת נטו לזכאות לסעד עבור משפחה עם 2 ילדים. תקופה אפריל 1972 - ינואר 1977.

857 -	שכר ממוצע למשרת שכיר	אפריל 1972 -
375 -	שכר מינימום במשק	
320 -	מכסת סעד (1)	
339 -	ההכנסה הקובעת נטו (2)	
	שכר המינימום במשק כאחוז	
43.8 -	מהשכר הממוצע למשרת שכיר	
41.2 -		אפריל 1976
39.5 -		אוקטובר 1976

שכר המינימום באופן יחסי לשכר הממוצע
במשק נמצא במצב של ירידה.

היו"ר ש. ארבלי:

אני מציע שיכתבו גם את הנתון של ינואר
1977.

י. ז. אמיר:

אם היום שכר המינימום הוא 1.285 ל"י
נמצא מהו האחוז מהשכר הממוצע במשק שהוא
3,125 ל"י. באוקטובר 1976 שכר המינימום היה 1,235 ל"י ובינואר 1,285
לירות. שכר המינימום היה ב-1972 43.8 ובאוקטובר 1976 39.5 אחוזים.

היו"ר ש. ארבלי:

נבדוק את המספרים פעם נוספת.

י. ברק:

הסתדרות העובדים לפני זמן מה קיבלה
החלטה לקבוע את שכר המינימום בגובה של

י. דרניצקי (יודין):

60% מהשכר הממוצע במשק.

זה יבוא במסגרות.

היו"ר ש. ארבלי:

בהסכם בין משרד הסעד למשרד האוצר נקבע
כי הקריטריון לתמיכת סעד יהיה 40% מן
השכר הממוצע במשק למשפחה בת 4 נפשות. תמיכות הסעד וקצבאות המוסד לביטוח
לאומי מעודכנים לפחות פעם בשנה ובהתאם לעליית המדד.

סעיף (2):

לפחות פעמיים בשנה זה נבדק.

י. ערד:

הוחלט: לכתוב: לפחות פעמיים בשנה.

היו"ר ש. ארבלי:

בעוד שחלה עליה מתמדת בשיעור תמיכות
הסעד - הודות למדיניות הממשלה לצמצום
הפער, וכן - עליה מתמדת בשכר הממוצע בגלל צמיחה למדד יוקר המחיה וקבלת
תוספות שכר, הרי שכר המינימום נשאר קבוע כשהיה ושיעורו היחסי - לעומת
השכר הממוצע במשק - הלך וקטן.

סעיף (3):

האם הירידה בשכר המינימום נובעת מרפורמה
במס הכנסה או גם מסיבות אחרות?

ה. זיידל:

ישנו נספח בקשר לזה וכתוב כך: עד הרפורמה
משפחות נתמכות סעד לא היו זכאיות לקיצבת
ילדי עובדים, היינו לקצבה לילד ראשון ושני מעבר לתוספת בגין ילדים אלו
אשר היתה כלולה בתמיכה. החל מהרפורמה, היינו מיולי 1975, זכאיות משפחות
הסעד כמו כל משפחה בישראל לתוספת עבור ילדיהן הראשונים והשניים, יש
לפיכך לזכור, שבנוסף לסכום התמיכה, מקבלות משפחות אלה מהמערכת האוניברסיטאית
רסליית: ביולי 1975 - סכום של 200 ל"י
אפריל 1976 - סכום של 230 ל"י
אוקטובר 1976 - סכום של 270 ל"י

היו"ר ש. ארבלי:

(מקריאה את המשך הנספח).

היו"ר ש. ארבלי:

פה צריך לעדכן את המספרים לפי השבלה שקבלנו מהמוסד לביטוח לאומי.

טעיף (4):

בנספח מס' 2 כתוב אחוז היחידות המקבלות השלמת תמיכה בלבד:-

טעיף (5):

אפריל 1971	אפריל 1972	אפריל 1973	אפריל 1974	אפריל 1975	אפריל 1976	נובמבר 1976
53.4	53.6	48.9	45.7	46.5	43.6	41.0

חלק ניכר מהירידה בגלל שזה עבר מבטוח נכות.

י. ערד:

מאז חוק נכות כאלה שמקבלים מסעד מקבלים ישירות מהמוסד לביטוח לאומי וזה לא נחשב

היו"ר ש. ארבלי:

כתמיכת סעד. מסקנות מנתונים אלו הם: (1) בשנים 1972 - 1974 חל כירסום בשכר המינימום והוא חוקן בשנים 1975-1976.

(2) בשנים 1972 - 1975 חלה עליה בגובה

התמיכה. (3) לאחר הרפורמה במיסים ירדה התמיכה אך יחד עם הקצבאות לשני הילדים הראשונים היא המשיכה לעלות. (4) היחס בין התמיכה לבין שכר המינימום כולל קצבאות היה החל מ-1973 לטובת הנתמכים, דבר שהתגבר בעיקר בשנת 1975 אך חזר וירד לקראת נובמבר 1976. (5) הירידה ביחס בתקופה האחרונה נובעת מהפיתוח בעלית התמיכות החל מאפריל 1975. כיום כח הקניה של התמיכה חזר להיות כמו ב-1972 לעומת הכח הרב יותר שהיה לתמיכה בשנים 1974-1976. כלומר, הערך הריאלי של הקיצבה ירד.

(6) בניגוד לתחזיות לא עלה מספר הנתמכים

מאז הרפורמה אלא ירד - וזאת משתי סיבות: (א) הפעלת חוק הביטוח הלאומי (ביטוח נכות) שזיכה חלק מנתמכי הסעד בגימלאות לפי חוק זה. (ב) הקפדה בשירותי הסעד שהביאה להקטנת אחוז הזקוקים להשלמת הכנסה.

(7) מכאן שלמרות שמבחינה כלכלית גרידא,

בשעה ששכר המינימום נמוך מהתמיכה עשויים קבוצות גדולות (כמפורט במסמך שהגשנו ביולי 1975 לוועדה) להיות זכאים לתמיכה, בפועל כניסתו של אדם למעגל הנתמכים אינה מסיבות כלכליות בלבד אלא כשהן מלוות במשבר.

(8) למרות זאת ראוי ורצוי שגובה שכר

המינימום יעלה בכל עת על גובה התמיכה, וזאת מבלי לפגוע בתמיכה, אלא על ידי העלאת שכר המינימום. המלצתנו לוועדה היא לקרוא לנציגות העובדים ולמעסיקים להבטיח בכל הסכמי השכר ששכר המינימום לא יפחת מ-60% מהשכר הממוצע, כאשר גובה התמיכה כולל קצבאות הילדים עומד היום על כ-55% מהשכר הממוצע.

נציין גם כן את הנתונים של משרד הסעד

המעודכנים. אלה שזכאים להשלמה לא כולם מממשים את הזכות הזאת. משרד הסעד נותן נתונים רק על אלה שמממשים את הזכות הזאת.

לא יכול להיות שהיו 6,000 ופתאום היום זה 33,000.

מ. ורטמן:

היו"ר ש. ארבלי:

כך הם נתנו לנו בזמנו.

מ. ורטמן:אפילו אם זה כתוב לא מתקבל על הדעת
דבר כזה.היו"ר ש. ארבלי:הוחלט: ל**עבד** את סעיפים (4) ו-(5) עפ"י
הנתונים החדשים של משרד הסעד. כמו-כן
יבדקו הנתונים על-ידי גב' נירה שמאי.

את הסעיף שדברנו עליו קודם על אף ההערכות

השונות... צריך לכתוב פה.

בתום דיוניה הגיעה הועדה למסקנות

וההמלצות הבאות:-

(1) הועדה רושמת לפנייה בחומרה עובדת רבבות שכירים הנזקקים לסעד, דבר
שיש לו השלכות חמורות על החברה הישראלית בכלל והמשפחות הנזקקות
בפרט כדלהלן:-י. דרניצקי (יודין):

אני מציע לציין מספר.

היו"ר ש. ארבלי:

יש כאלה שהם זכאים ולא מממשים את זה.

מ. ורטמן:

אני מציע לכתוב: למעלה משתי רבבות.

היו"ר ש. ארבלי:נכתוב: הועדה רואה בחומרה ובדאגה את
העובדה שלמעלה משתי רבבות שכירים הנזקקים
להשלמת ההכנסה מסעד. דבר שיש לו השלכות חמורות, שמתבטאות בתופעות כדלהלן:-

- (א) סטיגמה חברתית שלילית המוטבעת על אלפי משפחות עמלות.
- (ב) מוטיבציה שלילית לעבודה בגלל אפשרות העדפת סעד על עבודה יצרנית.
- (ג) פגיעה בכושר הקיום והכלכלה של המשפחה.
- (ד) התערערות סמכותו של ראש המשפחה ופגיעה בדימויו כמפרנס.
- (ה) אי פניה לקבלת סעד מחמת הבושה ומחמת אי ידיעה - דבר שפוגע ביכולת
הקיום המשפחתית.

הוועדה מביעה את הערכתה לעובדים השכירים

ששכרם נמוך משכר המינימום והם נכאים לקצבת סעד - ולא פנו ללשכת הסעד
מתוך רצונם לא להיכלל במערכת הסעד.י. ז'. אמיר:אני הוכחתי במספרים - בהצעה לסדר היום
שלי בכנסת - שאין שחר למאמרים בעתונות
שראשי משפחות נטשו את העבודה בגלל הסעד. ההיפך הוא הנכון. פה כתוב:
מוטיבציה שלילית לעבודה בגלל אפשרות העדפת סעד על עבודה יצרנית.היו"ר ש. ארבלי:אנחנו מדברים על עצם הקיום שהיזקקות
לסעד היא תופעה שלילית.י. ז'. אמיר:אני מסכים אבל לא לעבודה. אנשים יוצאים
לעבודה. צריך לשנות את הסעיף הזה.

י. ז"ל. אמיר:

96% מראשי המשפחות מכח העבודה האזרחי
הן משפחות עם 6 ילדים ומעלה. זה מוכיח

את ההיפך ממה שכתוב פה.

היו"ר ש. ארבל:

פה יש סתירה בין סעיף (ב) להערכת הוועדה
לגבי השכירים ששכרם נמוך משכר המינימום.

מ. ורטמן:

קבלת סעד בסכומים גבוהים הוא גורם שלילי
ליציאה לעבודה - כך צריך לכתוב זאת.
בהערכה מדובר על דבר קיים - זו עובדה שיש אנשים שאינם רוצים לקבל סעד.

היו"ר ש. ארבל:

את (ב) צריך לקשור לעובדה שתמיכת סעד
יותר גדולה משכר מינימום, זה עלול להביא

למוטיבציה שלילית לצאת לעבודה.

י. ז"ל. אמיר:

אבל היא לא מהווה עכשיו.

מ. ורטמן:

סעד יש בו מוטיב שלילי לגבי האפשרות
לצאת לעבודה. אם הסעד יהיה גבוה אנשים
לא ילכו לעבוד. אני אומר מבחינת הנתון שהוא חלק מהמרכיב כולו.

י. ז"ל. אמיר:

אנחנו נוגעים בנקודה שהיא איננה ברורה
לחלוטין לחה"כ ורטמן. הסעד ניתן, במרבית
המקרים, רק למשפחות שלא ניתן להביא אותם לעבודה ממשיית ולא ניתן להשמה
כלשהי. זה ניתן למשפחות חולות במחלות כרוניות ולא לעובדים בריאים בגופם
ובנפשם.

י. דרניצקי (יודין):

אני מציע ב-(א) לוותר על המלה סטיגמה
ובמקום זה לכתוב דימוי. ב-(ב) אני מציע
לכתוב כפי שהציעה יו"ר הוועדה שהאפשרות שסך תשלום הסעד יעלה על גובה
שכר המינימום עלולה לפתח תמריץ שלילי לעבודה בקרב חוגים מסויימים.

י. ז"ל. אמיר:

המשפט הזה יגרום לממשלה לא להעלות את
הסעד לנזקקים. תמיד צריך להיות ששכר

המינימום יהיה יותר גבוה מהסעד.

י. דרניצקי (יודין):

אפשר לשנות את הסדר ולכתוב: אפשרות
ששכר המינימום ירד משכר התוספות
הסוציאליות עלולה לפתח תמריצים שליליים. הכוונה להעלות את שכר המינימום.

י. ז"ל. אמיר:

יש לקבוע ששכר המינימום יהיה גבוה ב-20%
יותר מאשר קיצבת הסעד במדינה.

היו"ר ש. ארבל:

אנחנו מדברים על העובדה שישנם למעלה
משתי רבבות נזקקים להשלמה מסעד. אנחנו
מדברים על ההשפעה של התופעה הזאת - מה זה שייך מה יהיה שכר המינימום?
לגבי זה יש לנו הצעה אחרת.

אני הייתי מוציאה את הסעיף שמדבר על
מוטיבציה והייתי כותבת: התופעה הזאת מביאה להגדלת אנכלוסיית השכירים
שזקוקים להשלמה מסעד ומאלץ עובדים שכירים שצריכים להתקיים מעבודתם לפנות
לסעד בניגוד לרצונם כדי לקבל את ההשלמה להכנסה.

הייתי מוחק את כל היתר. מדוע לומר שזה
בושה ללכת לסעד?

י. ברק:

גם הפיסקה האחרונה משתלבת עם מה שאמרת.
תנו לי יפוי כוח ואני אנסח את הסעיפים

היו"ר ש. ארבלי:

האלה.

לגבי ההערכה - אחת מטלים כתם על אלה
שכן נזקקים לסעד. מוטב למחוק את זה.

י. ברק:

הוועדה מעודדת מהתופעה ששכירים אלה
הזכאים להשלמה לא מממשים את זכותם
ומעדיפים להתקיים בכבוד מעמל כפיהם. נמחק את (ג)(ד) ו-(ה) ונשלב את
זה עם (ב) כאשר הנוסח יהיה על הצד החיובי.

היו"ר ש. ארבלי:

הוועדה קוראת לממשלה לממש את העקרון -
עליו אין עוררים - כי מערכת השכר חייבת

סעיף 2:

להבטיח שכל עובד יוכל לפרנס את משפחתו - בכל גודל שהיא - ללא הזקקות
לסעד.

הוועדה מציינת בהערכה את ההסתדרות הכללית
על מודעתה בצורך בשכר מינימום ועל הצלחתה

סעיף 3:

לחתום, עוד בשנת 1972, על הסכם בענין זה עם בעלי התעשייה. יחד עם זאת
מציינת הוועדה בצער את הכרסום הניכר שחל בשכר המינימום מבלי שההסתדרות
יכלה לעצור תהליך זה. הכרסום בשכר המינימום הוא בימים אלה בגלל העלאות
שכר ניכרות שחלו במשק.

ההערכה צריכה להיות לגבי מי שחתם, גם

ההסתדרות הכללית, גם המעסיקים וגם שר העבודה שהוציא את צו ההרחבה.

כתוב:...חל כרסום מבלי שההסתדרות יכלה
לעצור תהליך זה. מאיפוא אני יודע?

מ. ורטמן:

זה לא באשמתה.

היו"ר ש. ארבלי:

אני תומך להוציא את המשפט:...מבלי
שההסתדרות יכלה לעצור תהליך זה.

ה. זיידל:

אם כך אני מתנגד לרישה. ההסתדרות היא
שגרמה לשכר המינימום. גם היא אשמה שלא
יבלה לעצור תהליך זה. לכן אני אומר: חייבים להזכיר את זה.

מ. דרובלס:

ברישה הוספנו גם את המעסיקים וגם את שר
העבודה שהוציא צו הרחבה. לאחר מכן מצינים

היו"ר ש. ארבלי:

את הכרסום שחל, על אף מאמציה של ההסתדרות, שהוא בימים אלה בגלל העלאות
שכר ניכרות שחלו במשק.

לסעיף זה יש לנו נוסח אחר והוא:-

סעיף 4:

היו"ר ש. ארבלי:

(4) במגמה להעלות שכרם של העובדים בעלי הכנסה נמוכה ממליצה הוועדה על הנהגת שכר מינימום ללא קשר עם תעריפי השכר, בשיעור של 50-60% מהשכר הממוצע במשק. שיעור זה יובטח באחת משתי הדרכים: - (1) ע"י חוק שכר מינימום שיחייב את המעסיקים לשלם לעובדים שכר שאינו פחות מהנקוב בחוק. (2) חיובת של המעסיקים לשלם שכר מינימום בשיעור הנ"ל יבוא מכוח הסכמי עבודה שיחתמו בין ההסתדרות הכללית של העובדים לבין המעסיקים.

פה יש הצעה - כאשר אומרים ממליצה הוועדה על הנהגת שכר מינימום מישהו ביקש ממני לציין את המילים: ללא קשר עם תעריפי השכר של האיגוד המקצועי.

י. ברק: המילים האלה לא במקומם - זה לא מציאותי. תלוי איך זה ייעשה? - אם העדכון ייעשה חוץ מ"מ על הסכמי שכר יוכל להשתלב בתעריפי השכר. אבל עדכון שייעשה חד-צדדי רק שכר מינימום בלי להתחשב בדרגות השכר, בהכרח עלול לשנות אותם וזה יכול להביא לזעזוע בהסכמים. לכן הייתי אומר להוסיף עוד פיסקה שעדכון שכר המינימום צריך להיעשות במסגרת מ"מ על הסכמי השכר.

אלה הנחיות לגבי אלה שיבואו לנסח את

החוק או ההסכם.

מ. ורטמן: אני מצטרף לדעתו של מר ברק שהשאלה של שכר מינימום, אמנם אפשר להבטיח בחוק, אבל שום חברה לא תסכים שזה יערער את יחסי העבודה במקומות העבודה. לכן זה צריך להיות קשור עם קביעת ההסכמים. לדוגמה: היום אפשר לקבוע שכר מינימום שהוא סכום מסויים ויפעילו אותו בשירות המדינה. זה יתסל בבת-אחת 3-4 דרגות שכר. מה עשינו? - לקחנו 4 קבוצות עובדים והכנסנו אותם לשק אחד. זה לא יעמוד במבחן המציאות. אם נקח עובד פשוט וניתן לו שכר מינימום שמתווה לבעל מקצוע בדרגה ב' הרסנו את כל התשתית.

היו"ר ש. ארבלי: ההסתדרות הסכימה לנוסח הזה.

מ. ורטמן: אני משוכנע שההסתדרות מסכימה למה שאמר היועץ המשפטי של משרד העבודה.

היו"ר ש. ארבלי: אני מציעה לצ' לכתוב שום דבר. אני אמרתי זאת על סמך שיחה שהיתה לי אתמול בערב עם אישיות מוטמכת בהסתדרות. לכן אני מציעה לא להוסיף שום דבר אלא מה שהצעת.

י. ז'. אמיר: אני רוצה לטעון כנגד הנימוקים שהעלה חה"כ ורטמן. צמפעלים רבים ששם היה שכר נמוך ואשר לא ניתן לגייס עובדים לעבודה נעשתה רפורמה שכללה מספר דרגות נמוכות והעבירה אותן לדרגה אחת התחלתית. להיפך, העובדים ששכרם היה יותר גבוה עינם לא היתה צרה בתיקון העיוותים בדרגות הנמוכות. אינני חושב שקביעת שכר מינימום במשק יביא להרס התשתית. אין לזה שחר, ולא תהיה דרישה, כביכול, מדרגות יותר גבוהות. אני בהחלט מקבל את הנוסח כפי שהקריאה אותו היושב-ראש.

י. דרניצקי (יודין): אני תומך בזה.

מ. דרובלס:

אני בעד או מחיקת כל הסעיף או חיקוק הסעיף. אי אפשר להזכיר באחוזים. כאשר דנים בקשר לתנאים סוציאליים וביטוח לאומי אסור לשכוח ציבור גדול מאד של פנסיונרים שמקבלים תמיכה של לא יותר מ-20% מהשכר הממוצע במשק. כאשר בקשנו להעמיד את זה על 25% נאמר לנו שאיננו יכולים לעמוד בזה.

י. ערד:

37.5% לפחות המוסד מבטיח לזוג כזה.

מ. דרובלס:

בכל זאת זה פחות מ-50%. אם נגיד 50-60% זה יערער את כל יחסי המשק. אנחנו מזמינים על עצמנו כל מיני שביתות. חלק גדול מעובדי השירותים ועובדי המדינה שאינם מגיעים לסכום הזה. דרגות של עד 60% לא מגיעים ל-60% מכלל השכר הממוצע במשק. אם המוסדות המכובדים כמו ההסתדרות והממשלה לא יכלו להעלות לפחות ל-50-60% מהשכר הממוצע במשק זאת אומרת שבדקו את העניין ומכל מיני סיבות לא יכולים לשלם את זה. אני מציע לא לנקוט בשום אחוז כי איננו יודעים אם נעמוד בזה. אחרת, נצטרך להזמין את כל הגורמים במשק ולשמוע דעתם בעניין. אני מציע שלא ננקוט בשום אחוזים ונגיד שהשכר לא מספיק.

היו"ר ש. ארבל:

הזמנו את כולם וההצעה של 50-60% היתה קיימת לנגד עיניהם. אין צורך לפתוח בסיבוב חדש. אם ח"כ דרובלס רוצה להציע הצעה אחרת זכותו להגיש הצעה אחרת. זו הצעה שרוב חברי הוועדה חומכים בה.

סעיף 5:

במקום המילים להתאחדות בעלי התעשייה, לכתוב: להתאחדות התעשיינים...

סעיף 6:

הוועדה ממליצה על הגדלת הפטור במס הכנסה בעיירות פיתוח ב-3% וזאת בגלל עובדת יוקר המחיה בעיירות המרוחקות ומשפחות מרובות ילדים רבות שיש בעיירות אלה.

י. ז. אמיר:

צריך להוסיף אחרי ב-3%, את המילים: בנוסף על הפטור הקיים.

היו"ר ש. ארבל:

הוחלט: להוסיף את המילים: בנוסף על הפטור הקיים.

סעיף 7:

במגמה להקל על הפעלת מדיניות הכנסות אחידה, רציונלית ואפקטיבית ממליצה הוועדה על ריכוז כל התמיכות הממשלתיות המוענקות לאזרחים ברשות אחת. הוועדה בדעה כי המוסד לביטוח לאומי הוא המוסד המתאים ביותר לעניין זה.

סעיף 8:

הוועדה רואה בתופעה של הזקקות לסעד של השכירים כחרפה של עוני הכפוי על אדם עובד שכל כוונתו לחיות מעמל כפיו ולא מחסדי הזולת וכולנו חייבים לעקור תופעה זו מהשורש.

את המגמה הזאת כבר אמרנו בראשית המסקנות שלנו כאשר אמרנו שהאדם צריך להתקיים בכבוד מעמלו. יש לבטל את המעניף כולו. מה שחסר פה הוא: שהוועדה מציינת כי הרחבתה והעמקתה של מדיניות הרווחה שנעשתה בשנים האחרונות במדינת ישראל יש בה משום מגמה לקדם את האוכלוסייה בשכבות החלשות ולעקור מתוכנו תופעות שליליות - זה יבוא במקום סעיף 8.

י. ז'. אמיר:

אני רוצה להודות ליושבת-ראש הוועדה שהקדישה לנושא זה 7 ישיבות שנוגע לשכירים במדינת ישראל. כמו-כן אני מודה לחברי הוועדה ולנציגי המשרדים השונים שחרמו לקידום הנושא והגעת הדברים לתקופת בעתיד.

חיו"ר ש. ארבל:

הודה רבה לסברי-הכנסת אמיר וכהן שהעלו את הנושא. מאז חלה התקדמות. יש מודעות גדולה ואנו רוצים לקוות שהמסקנות שלנו יהיה בהם כדי לקדם את הנושא לרווחתם של בעלי החכנסת הנמוכה.

אני מציעה ששלב את ההצעה שחה"כ אמיר העלה ונכתוב שאנחנו רוחים את כל ההשערות שהיו והנתונים שקבלנו מהמוסד לביטוח לאומי בפרט ואת הטענות האלה. כלומר, הוועדה תסמך אותנו להוסיף שני סעיפים: (1) שהוועדה מביעה צער על אותם נתונים שפורסמו ואשר אינם מואמים את המציאות. (2) מציינים את העובדות שמסר לנו המוסד לביטוח לאומי שמפריכים את הטענה הזאת.

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 26), תשל"ז-1977 (תיקון מס' 27)

הייתה הצעה לגבי החחולה 1.4.1977. זה

גם כן לגבי התיקון מס' 27.

י. ברק:

שני החוקים 26 ו-27 תחולתם ב-1.4.77. התשלום יחול אמנם על אנשים שזכאים לקיצבת זקנה לפני התחילה, אבל החטנות שחלות לפי החוק הזה יחולו על האוכלוסייה שהיתה זכאית לפני זה אבל הזכאות תחול מ-1.4.77. כלומר, לא יתנו רטרואקטיבית.

חיו"ר ש. ארבל:

למשל, נכה בן 65 יש לו קיצבת נכות, ברגע שהוא התחיל לקבל קיצבת זיקנה הוא קיבל פחות ממה שהוא קיבל מקיצבת נכות. התחולה תהיה מ-1.4.77. אבל זה חל גם לגבי אותו זמן שלפני החוק הגיע לגיל 65 אבל התחולה תהיה מ-1.4.77.

י. ערד:

האוצר ביקש ממני להודיע שיש לו הסתייגות בענין הזה. כלומר, לגבי אוכלוסייה שהגיעה לגיל זקנה לפני התחילת החוק.

חיו"ר ש. ארבל:

זה אכסורד שאין כדוגמתו - האם נזניח את האוכלוסייה הזאת?

י. לקט:

אין לי שום התנגדות לתיקון החוק אבל כל אדם שמגיע לגיל 65 יורד ברמת הכנסתו.

חיו"ר ש. ארבל:

איננו מדברים על פנסיה אלא על קיצבה ולא כל אחד יורד ברמת החיים שלו.

י. לקט:

אינני מתנגד, אבל כדאי לזכור ששכיר יורד ברמת הכנסתו.

י. ערד:

יש כאן בעיה של ביטוח נכות. הקיצבה ניתנת בגלל העובדה שאיבד את כושר ההשתכרות שלו. יוצא שנכה שלא עבד עד גיל 65 יורד ב-200-300 ל"י.

י. דרניצקי (יודיץ):

מה יהיה הניסוח המדויק?

היו"ר ש. ארבלי:

הניסוח יוכל ע"י המשפטנים. אותו הדבר לגבי תיקון מס' 27. בישיבה הקודמת העלינו בפני המוסד לביטוח לאומי מספר נקודות שרצינו לכלול אותן בתיקון הזה. לא ראינו בזה תיקון חדש. היו 4 נקודות.

י. ערד:

היתה נקודה אתח של אותם אנשים בגיל זקנה 65-70 וגבר ו-65-60 באשה שבהם ההכנסות מעבודה ולא מעבודה מבטלות את הקיצבה. עד עכשיו ההכנסות האלו היו משוערכות פעם אחת בשנה. הוועדה הציעה שאנחנו נעדכן את הקיצבה בכל מקרה שיש פיצוי לפי סעיף 11(ג). כלומר, כאשר יש תוספת יוקר. כלומר אם שכיר הרויח בגיל 60 סכום של 1230 ל"י והיה זכאי לקיצבה מלאה. עד היום אילו היה ממשיך לעבוד זה היה מפחית לו את הקיצבה. נציג האוצר לא מתנגד ואפשר לקבל את התיקון הזה. לא נמשיך לדבר על שעורי סכומים אלא נתרגם לאחוזים - וגם על זה אין התנגדות.

נקודה שניה - הועלתה הצעה שנשווה מעמד

של אנשי משמר הכנסת למעמד של אנשי המשטרה. מר בוטון אומר שהנושא לא נבדק טוב ויש שכן שאנשי משמר הכנסת יפסידו זכויות. אמרנו להם תחשבו פעמיים. שוחחנו עם מר אליאסוף שאנחנו חושבים שזה לא לטובתם. הוחלט שאנשי משמר הכנסת יבדקו פעם נוספת את העניין והנושא בינתיים ירד מהפרק. אם יתברר, לאחר בדיקה יסודית, שאכן כדאי לאנשי משמר הכנסת להשוות את מעמדם למעמד אנשי המשטרה, אנחנו לא נתנגד לקדם את זה הלאה.

נקודה נוספת שלנציגי האוצר יש התנגדות,

היא שחישוב השכר הממוצע במשק לא יהיה לפי 6 חודשים האחרונים אלא לפי 3 החודשים האחרונים. האוצר ראה בזה נושא חדש והודיע היום רשמית שהוא מתנגד לזה בכל תוקף. הוועדה איננה יכולה לדון בהצעת חוק פרטית בדבר שהוא נושא חדש.

היו"ר ש. ארבלי:

הדרך היא דו-סיטרית. לגבי אותם דברים

שאינם כלולים בהצעת החוק ורוצים לכלול

אותם הם במעמד שווה, אם זה הוצע ע"י חברי הוועדה או ע"י הממשלה. גם חברי הוועדה יכולים לטעון לגבי הצעה של הממשלה שזה נושא חדש ואז ועדת הכנסת צריכה להכריע בעניין. אם אתם רוצים אז כל ההצעות הם בגדר של נושא חדש ולא נוסף שום הצעות להצעות האלה. אני סברתי שבאותה המידה שהממשלה מציעה דברים נוספים כך אנו יכולים להציע דברים לא מהפכניים. בהגדרה של עובד, עפ"י חוק הביטוח הלאומי כתוב לרבות בן משפחה ושם זה כולל ילד, נכד אח ואחות אבל אשה לא. כאשר אשה עובדת במפעל שהוא של בעלה והיא עובדת שכירה וקורה לה תאונת עבודה לא מכירים בה והיא איננה זכאית לביטוח נכות. מה שהצענו שעליה יחולו כל אותם הדברים שחלים בהגדרה של אחד מבני המשפחה. אם מדובר על קנוניה זה יכול להיעשות גם ע"י בת, אח או אחות. משלמים על האשה ביטוח והיא צריכה ליהנות כמו כל אחד אחר.

י. לקט:

זה לא נכון לקשור בעיה בבעייה. זכותו של כל אחד להביע תמיכה או התנגדות לעניין.

אם מסכימים על דבר אחד ואחר כך בנושא אחר הממשלה מביעה התנגדות, אינני חושב שזה הוגן מצד הוועדה להתנות הסכם בהסכם. צריך לדון בכל מקרה לגופו של עניין.

היו"ר ש. ארבלי:
ביום ג' העלינו 4 נקודות שהן מיקשה אחת.
אם לא אז אנו דוחים את הכל.

י. דרניצקי (יודין):
הדיון אמנם צריך להיות בכל נושא לגופו של ענין. אבל לא יחכן שלוועדה יהיה מעמד נחות לעומת הממשלה. אם הוועדה יוזמת תיקון אז לא יכולים להתנות את זה בשום דבר. לממשלה מותר. הכנסת תמיד במצב נחות לעומת הממשלה. יש עדיפות של הרשות המבצעת לגבי הרשות המחוקקת בדברים שקשורים בתקציב. אני חושב שהאוצר לא צריך להתנגד לזה.

היו"ר ש. ארבלי:
המוסד לביטוח לאומי תומך בזה לגבי ההגדרה הקיימת של שכר ממוצע של 6 חודשים האחרונים. לא יתכן בתקופה של אינפלציה דוהרת לקחת את הששה החודשים האחרונים. השכר הממוצע משמש לנו בסיס לעדכון אותן קיצבאות שמשלם המוסד לביטוח לאומי.

י. לקט:
לגופו של ענין אני מסכים איתך.

היו"ר ש. ארבלי:
מתוך הנסיון למדנו שאם לא נקשור דבר אחד בשני לא נעביר שום דבר. איננו יכולים לתת פרבילגיה רק לממשלה. זכותה לטעון שזה נושא חדש כשם שזכותנו לטעון שזה נושא חדש. נגיע לפשרה - מה טוב. לא נגיע לא יהיה שום דבר. גם הממשלה צריכה לגלות הבנה ולחקן דברים שצריך לתקן.

לגבי המעמד של אנשי משמר הכנסת אני מקבלת את מה שאתה אומר. אם הם רוצים לבדוק את הענין מחדש זה יורד מהפרק.

י. ערד:
אני חושב שפה נעשתה עבודה משותפת גדולה מאד ולא תמיד הממשלה הופיעה בחזית אחת. עשו שיתוף פעולה פורה לטובת האוכלוסיה. לאוצר יש זכות מלאה לומר שזו הצעה חדשה ולהביא את זה להכרעה בפני ועדת הכנסת. יש מקרים שהכנסת דורשת מיקשה אחת. לגבי הנקודה הזאת הממשלה תמשיך לחיות. להיפך, אנחנו נותנים בזה לאוצר עוד פרס. התוצאה תהיה שהפסדנו דבר.

י. דרניצקי (יודין):
אני מציע שתקיימו דיון עם האוצר.

י. ערד:
אני לא מציע לעשות וליסקת חבילה כי יפסידו מזה הרבה. בנקודה הזאת העיסקה איננה טובה. הממשלה בקלות תרד גם מהנקודה הזאת. לגבי האשה האוצר התנגד כי יש לזה השלכות גדולות מאד. לא תמיד המוסד היה ער לנקודה הזאת. אני בררתי מה היה הרקע. הצעת החוק כפי שהיא קיימת יותר מדי רצינית כדי לגמור אותה אחת שתיים, זה מחייב דיון רציני.

היו"ר ש. ארבלי:
אנחנו פה מדברנים על ההגדרה המשמעותית עפ"י החוק. בין משפחה כוללת אח, אחות,

נכד. מדוע רק לגבי האשה לא?

י. ערד:
אנחנו נחפש דרך יותר ליברלית לגבי אותן נשים ששילמו דמי ביטוח במסגרת החוק הקיים. אנחנו חושבים שלגבי אותה אשה ששילמה באופן סדיר ביטוח ומס הכנסה, יש מקום בחוק הקיים ליותר ליברליזציה. בענין הזה אנחנו חייבים לבדוק את עצמנו בצורה יותר רצינית.

י. ערד:

היו מגעים מאד יסודיים בקשר למעמד
של עקרת בית לגבי זכותה לקיצבת זקנה.
גם הנושא הזה התפתח בצורה יותר טובה.

י. דרניצקי (יולין):

אני הצעתי ליושבת-ראש הוועדה שחיפגש
עם אנשי משרד האוצר.

היו"ר ש. ארבלי:

את שני החוקים אשרנו. הנוסח הסופי
לגבי חיקון מס' 26 ו-27 ייעשה ע"י
היועצים המשפטיים. לגבי ההצעות הנוספות שהועלו ביום ג' נברר עם נציגי
הממשלה את ההצעות אם כוללים או לא כוללים את ההצעות הנוספות. לשתי
ההצעות האלה שאישרה הוועדה והנחתם על שולחן הכנסת לקריאה שניה ושלישית.

הישיבה ננעלה בשעה 11.00